

Аҳмедов Алим Бабаниязович

Термиз давлат университети “Иқтисодиёт, бизнес бошқаруви ва эконометрия”
кафедраси ўқитувчиси

Аннотация: Интернет-маркетинг, шунингдек, онлайн маркетинг деб ҳам аталади, маҳсулотлар ва хизматларни интернет орқали реклама қилиш ва сотиш жараёнини англатади. Бу мақолада интернет-маркетингнинг аҳамияти, унинг турлари ва стратегиялари, шунингдек, самарали фойдаланиш усуллари кўриб чиқилади. Шунингдек ушбу мақолада интернет-маркетинг тушунчасига ёндошувлар, корхоналарда интернет-маркетингдан фойдаланишнинг асосий йўналишлари, интернет-маркетинг ривожланиши билан боғлиқ бўлган омиллар ва ривожланиш истиқболлари ёритилган.

Калит сўзлар: маркетинг, маркетинг тадқиқотлари, маркетинг комплекси, товар, нарх, жой, сегментация.

Кириш (Introduction). Мамлакатимиз иқтисодиётида чуқур таркибий ўзгартиришлар ва диверсификацияни амалга оширилиши натижасида хўжалик юритувчи субъектлар ўртасида иқтисодий ўсиш таъминлани рақобат кучаймоқда. Ишлаб чиқарилган ва сотилаётган товарлар ва хизматлар ҳажми, маълумотлар узатилиши ва технологиялар тубдан ўзгариши кузатилмоқда. Корхоналар ва ташкилотлар учун бозорда “яшаб” қолиш масаласи жуда долзарбдир. Бу ҳолат корхоналарни ўзларининг товарлари ёки хизматларини бозорда силжитиш ва жойлаштиришнинг янги самарали шакллари излашга мажбур қилмоқда. Замонавий ахборот ва телекоммуникация технологиялари истеъмолчилар ва корхоналар учун янги имкониятлар ва истиқболларни очиб бермоқда.

Ахборот технологиялари ҳаётимизнинг барча соҳаларини қамраб олмақда. Маркетинг ҳам бундан мустасно эмас. Тезкор қурилмаларнинг ишлаб чиқарилиши интернетга тезкорлик билан кириш имкониятларини оширмоқда. Бу эса ўз навбатида корхона ва истеъмолчилар ўртасида интерактив муносабатларнинг ривожланишига олиб келмоқда. Маркетинг келажаги инновацион технология воситалари сотувчи ва харидорларнинг ўзаро муносабатларида марказий ўринни эгаллашига асосланади.

Инновацион иқтисодиёт шароитида тез ривожланаётган савдо оқимлари туфайли ишлаб чиқарувчилар ўз маҳсулотлари тақсимотини кенгайтиришлари керак. Технологик соҳанинг ривожланиши туфайли сўнгги йилларда маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотишда Интернет-маркетинг технологияларидан фойдаланиш жуда долзарб бўлиб қолди.

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили

Интернет-маркетинг – бу янги мижозларни жалб қилиш ва сақлашга ёрдам берадиган маркетинг воситалари комплекси. Илмий адабиётларда Интернет-маркетинг тушунчасига турли хил ёндашувлар мавжуд. Уларнинг баъзи бир муҳимларини таҳлил қилиб чиқамиз.

М.В.Акулич Интернет-маркетинг билан рақамли бозор тушунчаларини битта тушунча, ўхшаш эканлигини ўз тадқиқотларида қайд этиб ўтган. Товар ҳаракати каналларини ва маркетинг комплекси элементларини режалаштириш бўйича Интернет-маркетинг жуда рақамли бозорга ўхшайди.

И.В.Алексеев Интернетмаркетингни фойда олиш учун универсал тизимларни ишлаб чиқиш ва жамиятнинг ижтимоий эҳтиёжларини қондириш учун Интернет тармоғида хўжалик юритувчи субъектларнинг ўзаро ишлаш тамойилларини ўрганишга йўналтирилган маркетингнинг бир қисми сифатида кўриб чиқади.

А.А.Векшинский “интернет-маркетинг” атамаси Интернетнинг гипермедиа муҳитида маркетингни ташкил этиш назарияси ва методологиясидан иборатлигини таъкидлайди.

Маҳаллий олимларимиздан Ш.Ж.Эргашходжаева интернет-маркетинг бўйича ўз тадқиқотларини олиб бормоқда. Ш.Ж.Эргашходжаева фикрича Интернет тизими бу – инновацион маркетингнинг оддий бир янги воситасигина эмас, балки корхонада маркетинг мажмуини кенгайтириш воситаси ҳамдир.

Л.Т.Абдухалилова ўз илмий изланишларида интернет-маркетингнинг мазмун-моҳиятини асослаб берган. Шундай қилиб, тезкор қурилмаларнинг жадал ривожланиши, дунёнинг исталган бурчагидан Интернетга уланиш маркетинг ривожланиш тенденцияларига таъсир қилувчи асосий омиллардан бўлиб, ҳозирги босқичда Интернет-маркетинг долзарб мавзу ҳисобланади.

Методлар (Methods)

Ушбу мақолада интернет-маркетингнинг асосий турлари ва стратегиялари таҳлил қилинади. Уларга веб-сайтлар ва блоглар, ижтимоий тармоқлар, контент маркетинг, SEO, PPC, электрон почта маркетинги, аффилейт маркетинг ва онлайн таркибни бошқариш киради. Ҳар бир тур ва стратегиянинг асосий хусусиятлари ва афзалликлари ўрганилади. Илмий-тадқиқот ишида статистик ва иқтисодий таҳлил усуллари, таҳлил, синтез, мавҳумий-мантикий таҳлил, шунингдек, танловли кузатув, онлайн сўров, таққослаш, лотериал маркетинг усулларида фойдаланилган.

Натижалар (Results). Таҳлиллар шуни кўрсатадики, интернет-маркетингнинг ҳар бир тури ўзининг ўзига хос афзалликларига эга. Масалан, веб-сайтлар ва блоглар маҳсулот ва хизматлар тўғрисидаги маълумотларни кенг аудиторияга етказиш имконини беради. Ижтимоий тармоқлар орқали фойдаланувчилар билан интерактив мулоқот ўрнатиш мумкин. Контент маркетинг мижозларни жалб қилиш ва улар билан алоқа ўрнатишда муҳим роль ўйнайди. SEO ва PPC орқали веб-сайтнинг қидирув натижаларида юқори ўринга чиқиш таъминланади. Электрон почта маркетинги орқали мижозлар билан узлуксиз алоқа ўрнатилади. Аффилейт маркетинг орқали эса маҳсулот ёки хизматларингизни реклама қилиш учун ҳамкорлар жалб қилинади. Интернет-маркетинг электрон тижоратнинг муҳим таркибий қисми ҳисобланади. Одатда Интернет-маркетинг интернетга интеграциялаш, ахборотни бошқариш, мижозларга хизмат кўрсатишни ташкил этиш, товар, нарх, сотиш ва силжитиш орқали амалга оширилади. Интернетга киришни кенгайтириш туфайли электрон тижорат ва интернет-маркетинг оммалашиб кетди. Бугунги кунда Интернет-маркетинг ҳар қандай корхона ва ташкилотлар маркетинг фаолиятининг ажралмас қисми ҳисобланмоқда.

Муҳокама (Discussion). Интернет-маркетингдан самарали фойдаланиш учун ҳар бир тур ва стратегиянинг ўзига хос хусусиятларини яхши тушуниб олиш лозим. Масалан, веб-сайт ва блоглар орқали фойдаланувчиларга қизиқарли ва фойдали контент тақдим этиш, ижтимоий тармоқларда таркиб яратиш ва нашр этиш орқали брендингни кучайтириш мумкин. SEO ва PPC орқали эса қидирув натижаларида юқори ўринга чиқиш ва фойдаланувчиларни жалб қилиш самарали усуллар ҳисобланади.

Турли хил харид қилиш сайтлари учун мобил платформаларни яратиш замонавий бизнеснинг ажралмас қисмига айлмоқда. Унинг мобил қурилмаларга ёки бошқа электрон манбаларга мослашуви бугунги кунда Интернет-маркетингнинг асосий вазифасига айланиб бормоқда.

Интернет-маркетингдан фойдаланиш (интернет-маркетинг) — бу бизнес ва ташкилотлар ўз маҳсулотлари ёки хизматларини интернет орқали реклама қилиш ва сотиш жараёни. Интернет-маркетинг турли стратегия ва воситаларни ўз ичига олади:

1. **Веб-сайтлар ва блоглар:** Ўз маҳсулот ва хизматларингизни тақдим қилиш учун профессионал веб-сайт яратиш муҳим. Блоглар орқали фойдаланувчиларга қизиқарли ва фойдали контент тақдим этиш мумкин.

2. **Ижтимоий тармоқлар:** Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn каби ижтимоий тармоқлар орқали кенг аудиторияга чиқиш мумкин. Контент яратиш, реклама қилиш ва аудитория билан интерактив мулоқот қилиш учун ижтимоий тармоқлар катта имкониятларга эга.

3. **Контент маркетинг:** Фойдали ва қизиқарли контент яратиш орқали мижозлар эътиборини тортиш. Бу блог постлар, мақолалар, инфографика, видео ва подкастлар орқали амалга оширилиши мумкин.

4. **SEO (Қидирув тизимлари оптимизацияси):** Веб-сайтни қидирув тизимларида юқори ўринга чиқариш учун қидирув тизимлари оптимизациясини амалга ошириш. Бунинг учун сайтнинг контенти ва тузилиши яхшиланади.

5. **PPC (Тўловли қидирув реклама):** Google Ads ва бошқа платформалар орқали тўловли реклама кампанияларини юритиш. Бу реклама тури қидирув натижаларида тезда кўриниш учун самарали восита.

6. **Электрон почта маркетинги:** Мижозларга электрон почта орқали хабар ва реклама юбориш. Бу восита орқали мижозлар билан яқин алоқа ўрнатиш мумкин.

7. **Аффилейт маркетинг:** Аффилейтлар орқали маҳсулот ёки хизматларингизни реклама қилиш. Бу восита орқали улар сотилган ҳар бир маҳсулот учун комиссия олади.

8. **Онлайн таркибни бошқариш (SMM):** Ижтимоий тармоқларда таркиб яратиш, наشر этиш ва бошқариш. Бу орқали брендингни кучайтириш ва мижозлар билан яқин алоқа ўрнатиш мумкин.

Интернет-маркетингдан самарали фойдаланиш учун юқоридаги восита ва стратегияларнинг қайси бири сизга мос келадиганини аниқлаш ва уларни тўғри тартибда қўллаш муҳим.

Хулоса (Conclusion). Интернет-маркетингдан фойдаланиш ҳар қандай бизнес учун муҳим аҳамиятга эга. Бунинг учун турли воситалар ва стратегиялардан самарали фойдаланиш керак. Веб-сайтлар, блоглар, ижтимоий тармоқлар, контент маркетинг, SEO, PPC, электрон почта маркетинги, аффилейт маркетинг ва онлайн таркибни бошқариш каби воситалар орқали мижозлар билан яқин алоқа ўрнатиш ва уларни жалб қилиш мумкин. Интернет-маркетингдан тўғри фойдаланиш орқали бизнеснинг ўсиши ва ривожланиши таъминланади.

Корхона, ташкилот ва компанияларнинг маркетинг компетенцияси, унинг доирасида шаклланган билимларнинг йиғиндиси, биринчи навбатда компьютерлаштириш, сунъий йўлдош алоқаси, оптик толалар ва, албатта, Интернетмаркетинг технологиялари каби янги технологияларни қўллаш билан ортади. Шунинг учун маркетингнинг стратегик ва тактик компетенциясини ажратиш лозим. Маркетингнинг стратегик ваколати компаниянинг макро

муҳитига йўналтирилган бўлиб, шериклар, истеъмолчилар, дистрибюторлар ва бошқа бозор субъектлари билан узоқ муддатли ва кучли ўзаро муносабатларни таъминлайди.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий Мажлисга Мурожаатномаси 2019 йил 24 январь. <https://president.uz/uz/lists/view/2228>
2. Акулич, М.В. Интернет-маркетинг: Учебник для бакалавров / М.В. Акулич. - М.: Дашков и К, 2016. – 352 с.
3. Алексеев И.В. Теоретико-методологические аспекты исследования категории «Интернет-маркетинг» // Транспортное дело России. – 2014. – №3. – С. 14-18
4. Большакова, Л.В. Интернет-маркетинг санаторно-курортных услуг. Учебнометодическое пособие / Л.В. Большакова. - М.: Финансы и статистика, 2017. – 160 с.
5. Векшинский А.А., Тывин Л.Ф. Интернет-маркетинг как новое направление в современной концепции маркетинга взаимодействия // Техничко-технологические проблемы сервиса. – 2017. – №2. – С. 103. 135 -Economy and BusinessJournal of Economy and Business, vol.9
6. Китаева Е.О. Интернет-маркетинг – инструмент бизнес-пространства Интернета // Вестник МГУП. – 2017. – №2. – С. 66.
7. Эргашходжаева Ш.Д. Инновацион маркетинг. Дарслик. –Т.: ТДИУ, Иқтисодиёт, 2014. –178 бет.

